

Vezani članci

 glas-slavonije.hr/435852/11/Vidakovic-Stabilan-tecaj-bio-je-najlaksi-put-ali-ne-i-ekonomski-najbolji

Objavljeno 27. lipnja, 2020.

TEMA TJEDNA: HRVATSKA U EUROPSKOJ MONETARNOJ I BANKARSKOJ UNIJI (I)

S kunom dobro, s eurom još bolje

Euro kao koncept jest genijalna ideja. Prvi put u povijesti došlo je do ujedinjena Europe, i to ne samo političkoga nego i monetarnoga ujedinjenja. Ostvarenje koje je definitivno povijesno važno - naglašava dr. sc. Neven Vidaković, profesor sa Zagrebačke škole ekonomije i menadžmenta (ZŠEM).

No, pitanje eura jest hoće li postojati u budućnosti. Što o tome mislite danas, kad ulazimo u predvorje eurozone, prema najavama od srpnja?

- Opstojnost eura uzima se zdravo za gotovo. Po meni to je opasno. Europska ekonomija sastoji se od država koje imaju velike razlike i kao takve, kada nastupi kriza, svaka će nastojati zaštititi svoju ekonomsku poziciju i svoje interese. Tu je opasnost za stabilnost eura jer u krizi svi samo gledaju sebe. Koronavirus je razotkrio mnoge slabosti Europske unije. Posebno sporost i tromost birokracije, ali i sebičnost.

Koje konkretno slabosti?

- Pogledajte samo pompozno najavljeni "fond spasa" i navodni besplatni novac koji će se dijeliti. Nakon najave fond se pretvorio u beskonačno pregovaranje oko detalja i ostaje pitanje kada će biti u stvarnosti implementiran. Moguće je i da implementacija fonda bude prekasno, isto kao što je i moguće da fond nikada ne zaživi. Onda će se pompozna obećanja zaboraviti i pojavit će se nova ideja koja bi trebala riješiti sve probleme. Kao da svi zaboravljaju da samo rad rješava probleme, a ne politička priča. Pogledajte samo brzinu odlučivanja SAD-a i EU-a, u istoj situaciji koronakrize, i sve će vam biti jasno.

Može se onda zaključiti da je opstojnost eura u pitanju?

- Po meni definitivno. Ekonomska situacija je ozbiljna. Političari misle da se sve može rješavati dugom i obećanjima o strukturnim reformama, a to je opasno razmišljanje. Razlike između članica EU-a također nisu premoštene. Nitko ne vjeruje da je Italija jednako stabilna kao Njemačka. Upravo zato ulasku u eurozonu i uvođenju eura treba pristupiti jako oprezno, jer mi smo mali, a veliki su ti koji mogu izazvati probleme.

Kako to mislite - veliki mogu izazvati probleme?

- Francuska, Italija, Belgija... sve imaju dug države veći od 100 % BDP-a i nadaju se da će taj dug kupiti centralna banka. Istovremeno ustavni sud Njemačke jasno je donio odluku gdje takvo ponašanje zabranjuje, i što sada? Veliki du se sukobili oko novca što njihove ekonomije ne mogu platiti, a mi smo mali i moramo zaštititi svoje interese, a ne dopustiti da nas veliki poklope.

Jesu li Vlada i banke izvršile svoje obveze koje su prethodile procesu? S tim u vezi - što zapravo znači ulazak Hrvatske u Europski tečajni mehanizam (ERM II)?

- Ulazak u ERM II početak je ulaska u euro. Fiksira se tečaj, cijene se počnu objavljivati u obje valute i radi se na ispunjavanju svih uvjeta za formalnu zamjenu valuta.

Je li realno očekivati da od 1. siječnja 2023. uvedemo euro, kako je to optimistično najavio guverner HNB-a Boris Vujčić?

- Ako se ispune svi uvjeti, no poseban problem može biti veliki državni dug. Osim toga pitanje je što će biti s ekonomijama EU-a i Hrvatske do toga trenutka. Stanje je trenutno iznimno volatilno. Svi problemi se mogu riješiti s Europskom komisijom, ali problemi s kojima se EU suočava ostaju.

Koji problemi, zbog koronavirusa?

- Ne. Zbog ekonomske strukture EU-a, koja se nije u stanju nositi s globalnim izazovima. Pogledajte samo svoj mobitel. Aplikacije kao Facebook, Instagram, Youtube, Amazon... sve su proizvodi iz SAD-a. EU jednostavno nema tu razinu inovacije. Sada, kada se dogodio tektonski šok, jasno je i da se EU ne može nositi s Kinom i SAD-om. Zato je budućnost i stabilnost EU-a upitna.

Nema sumnje da je ulazak u eurozonu, nakon ulaska u EU, glavni prioritet Hrvatske. To je i političko pitanje, no koliko je izvjesno da se o tome odlučuje na referendumu?

- Ne znam da li treba provesti referendum, osobno to smatram sporednim. Ponovo naglašavam da je pitanje kako Hrvatska može od uvođenja eura profitirati, a ne da ulazak u eurozonu bude samo sebi svrha ili, kako ste naveli, političko pitanje.

Ukupno uzevši - je li hrvatska kuna ispunila očekivanja?

- Ne, zato što HNB sa svojim guvernerima nikada nije imao smjelosti i primijenjenoga znanja upravljati ekonomijom i nastojati iskoristiti mogućnosti vlastite valute. Stabilan tečaj bio je najlakši put, ali ne i ekonomski najbolji. Zato danas imamo potrebnu za proizvodnjom vlastite hrane nakon što domaćom valutom nikada nismo poticali vlastitu proizvodnju, nego smo je uništili uvozom pod egidom stabilnoga tečaja i financijske stabilnosti. Tu čak ni poticaji nisu pomogli. Sada plaćamo cijenu stabilnosti tečaja i pokušavamo pokrenuti proizvodnju kada su nam potencijali smanjeni.

Je li cijena stabilnoga tečaja plaćena?

- Nedavno ste imali intervju s pravim poduzetnikom i izvoznikom iz AD Plastike koji je jasno rekao da ovakva tečajna politika može samo otjerati proizvodnju, a onda samo nekoliko dana poslije čujemo da se možda zatvara Tvornica duhana Rovinj zbog prelaska proizvodnje u druge zemlje. Koliko je potrebno radnih mjesta izgubiti da se prihvati da je tečajna politika loša? I na kraju nam se servira jedino moguće rješenje - prihvatiti euro!

Dakle, što nam dobroga donosi euro, a što bi moglo biti loše?

- Jednostavnija plaćanja, posebno unutar EU-a, mogućnost da ECB kupuje naš dug i lakše rješavanje financijskih problema u uvjetima krize, ali i nemogućnost da samostalno vodimo svoju ekonomsku politiku. Također, doći će i do jednokratnoga povećanja cijena zbog zaokruživanja. Na primjer cijene od 1,53 € bit će zaokružene na 1,6 €, ali to je samo jednokratan efekt. **(D.J.)**